

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: Medziliterárne spojnice. Komunikácia talianskej a slovenskej literatúry v období 20-tych až 40-tych rokov 20. storočia

Autor: PhDr. Natália Rusnáková, PhD.

Oponent: doc. dott. Fabiano Gritti, PhD.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

Predkladaný výskum pokrýva časový úsek dvoch desaťročí medzi dvoma svetovými vojnami, ktoré nepochybne predstavujú jedno z rozhodujúcich období pre kultúrny a literárny vývin v Taliansku aj na Slovensku. Ide o obdobie, kde s použitím známych kategórií interpretácie od Marie Cortiovej, “literárna republika” musela čeliť výzvam pochádzajúcim z “poľa napätia” prvej svetovej vojny. Touto definíciou chcela Cortiová vyjadriť obdobie krízy, zmeny, počas ktorého rýchlosť komplexného vývinu spoločnosti prekonala rýchlosť kultúrneho vývinu, čo malo za následok nerovnomernosti, rozpory a práve tie sú počiatkom krízy. Literárne smery, ktorými sa táto práca zaoberá, predstavujú najdôležitejšie odpovede na takúto krízu, na potrebu kultúry a literatúry uvedomiť si zmenené spoločenské podmienky. V tejto práci sa autorka, najmä ohľadom obdobia krízy, rýchlych a niekedy aj traumatických zmien spoločnosti, prikláňa k procesu “hľadania vlastnej štátnej identity,, čo je črta spoločná Taliansku aj Česko-Slovensku, podobne ako otázka jazykovej rôznorodosti.

Výzvy, ktoré literatúra prijala, aby zaujala novú úlohu v zmenenej spoločnosti a aby získala významné postavenie, táto práca ukazuje exemplárne na príkladoch, s využitím korektného výberu najvýznamnejších literárnych javov, najmä od futurizmu a súmračníctva k fragmentizmu a hermetizmu. Naschvál vravíme o výbere literárnych javov, práca nepredstavuje celistvú a podrobnú panorámu a prvotné kritérium výberu bola samozrejme recepcia týchto autorov a poetík v českom a slovenskom literárnom prostredí. Autorka odôvodnene ako hlavný jav literárnej recepcie uprednostnila preklad. Vyplynul z toho rad autorov uznávanej dôležitosti, klasikov talianskej literatúry, ktorým sa venovala najväčšia pozornosť, ako napr. Ungaretti, Campana, Papini, ale je prítomný aj značný zástup autorov, ktorých by sme mohli považovať za druhoradých, ale ktorí mali v danom období istý význam.

Je zrejmé, že autorkin výber sleduje jednoduché empirické údaje konečného výberu prvých slovenských prekladateľov, ktorý pedantne dokumentuje, snažiac sa poňať motiváciu tohoto výberu a pokúsiac sa pochopiť ich dopad na prijímajúce kultúrne prostredie.

Už od úvodných strán sa odhaľuje celková motivácia, ktorá viedla výber textov ponúkaných na recepciu slovenskému prostrediu, ktorou je príbuznosť tém a hodnôt, ktoré sa v danom období prevažne šírili. Vo výbere sa naznačuje aj potreba obnoviť a prehĺbiť znalosť najnovších foriem literárneho experimentu, ktoré sa objavili v Európe a v Taliansku, ale táto motivácia sa vzľadom na tú prvú javí ako druhotná a skôr ako výsledok potreby udržiavať aktualizované informácie o nových myšlienkach kolujúcich v Európe než ako skutočný záujem o nastolenie samotných týchto tém. Nachádzame sa teda pred tendenčne konzervatívnym vzťahom recepcie, v ktorom sa pred novotou alebo provokáciou uprednostňuje oveľa upokojujúcejší prístup, kde sa záujem budí nanajvýš hľadaním iných spôsobov práce s už známymi a zdieľanými témami a toposmi.

Aj v hraniciach, ktoré nutne vyplývajú z výberu pracovného prostredia, na ktoré sa zameriava bádanie a ktoré zjednodušujú jeho dosah v oblasti výskumu vývinových línií samotnej talianskej literatúry, táto práca predstavuje značnú komplexnosť vďaka autorkinmu rozhodnutiu ponúknuť aj širší dejinný rámec výskumu. Témy, poetiky a autori, pri ktorých sa pristavujeme, sú kontextualizovaní v širokej historickej panoráme. Užitočnosť takéhoto prístupu plynie z už vyššie povedaného, teda z potreby zachytiť dejinný súvis, milieu, v ktorom sa autori pohybovali a ktoré zásadným spôsobom podmienilo ich prístup k talianskej literatúre, samozrejme okrem ich jednotlivých priamych skúseností v Taliansku.

2. Posúdenie úrovne habilitačnej práce

Vzľadom na vyššie uvádzané dôvody predstavuje výskum dvojnásobnú komplexnosť vzťahujúcu sa na medziliterárnosť spojenú s interdisciplinárnosťou, na pomedzí literárneho prístupu a historickej štúdie rozličných období, ktoré sa postupne skúmajú. K tomuto prostrediu sa pripája aj odkaz na zásadnú úlohu filozofie predstaviteľov intelektuálnej scény daných desaťročí akými boli Bergson, Husserl, Croce. Takáto rôznorodosť výskumného poľa by mohla ľahko viesť k diskontinuite vo výklade alebo k problémom pri vyvažovaní jednotlivých literárnych a dejinných častí, napriek tomu práca ako celok pôsobí dostatočne vyvážené. Dalo by sa namietat' proti dĺžke prvej kapitoly, ktorá je venovaná medzikultúrnym vzťahom medzi Talianskom a Československom po prvej svetovej vojne a ktorá tvorí tretinu práce, navyše je pomerne členitá a miestami príliš rozvláčna. Nasledujúce kapitoly však ozrejmujú potrebu

takéhoto členenia, lebo väčšina uvádzaných autorov, v prvom rade prirodzene talianskych, ale aj slovenských, sa vzdelávali alebo priamo začali svoju literárnu činnosť práve v tomto období.

3. Prínos habilitačnej práce

Hoci viaceré z predkladaných tém už boli predmetom predchádzajúceho štúdia, hodnota výskumu spočíva v tom, že boli správne kontextualizované v širokom a členitom historickom rámci, ktorý ich zjednocuje do koherentného systému. Plynie z toho pojednanie so širokým záberom, ktoré čitateľovi obzvlášť účinne ponúka jasnú myšlienku o zaradení týchto javov, so všetkými dôležitými interkultúrnymi a interdisciplinárnymi javmi. Ide napríklad o pozornosť, ktorá sa venovala ozvenám francúzskeho symbolizmu v literárnych pokusoch po prvej svetovej vojne a o zásadnú rolu, ktorú zohrali bergsonizmus a husserlovská fenomenológia pri uvažovaní o literárnej zmene či experimente a ktorú v Taliansku sprostredkoval Banfi a neskôr rozšíril Anceschi.

Najväčší a najdôležitejší prínos tohoto výskumu spočíva práve v systematizácii kritických štúdií, filozofických úvah, archívnych informácií, komparatistických analýz a historického bádania v organickom a koherentnom kontexte, čo dáva čitateľovi dôveryhodný nástroj na poznanie tohoto pomerne zložitého obdobia, so zvláštnym zreteľom na taliansko-slovenskú komparatistiku. Čitateľ, nielen talianista, ale aj odborník na slovenskú literatúru, nájde v predstavovanom texte základné body na celkové pochopenie kľúčových foriem talianskej a slovenskej literatúry danej doby, ale aj zaujímavé východiská na ďalšie skúmanie.

Nemožno nekoštatovať, že široký záber namáhavo zvolenej témy ostáva v rozsahu deväťdesiatich predstretých strán. Cítiť to, že chýba väčšie zastúpenie textov, okrem niekoľkých básní, ktoré sú v ňom uvedené. Bolo by vhodné aj snažiť sa vysvetliť, hoci krátko, i keď ide o druhotnú otázku, dôvod, prečo sa zdá, že odozvu nenašli takí kmeňoví autori ako Pirandello (alebo snažiť sa nájsť prijateľný dôvod, prečo a či ho nereflektovali slovenskí literáti a kritici aspoň vo forme komentárov). Vo viacerých bodoch uvádzame, že slovenskí autori neprejavili zvláštny záujem o talianske teoretické diskusie, napríklad o debatu medzi “strapaese” a “stracittà”, ale bolo by dobre aj o tomto zaradiť úvahu. Cítiť aj chýbajúce zmienky o zásadnej úlohe literárnych časopisov v takýchto diskusiách, najmä v Taliansku.

4. Posúdenie formálnej stránky

Text bol spracovaný s využitím vedeckého jazyka adekvátneho predmetu práce, veľmi presného a jasného. Samotná štruktúra práce sa javí ako zodpovedajúca zámerom autorky a predstavovanej téme.

Nesúhlasím s rozhodnutím uvádzať takmer vždy citácie z talianskych textov, okrem výnimiek, vo forme prekladu a bez pôvodného textu, ktorý by bol v poznámke alebo pod čiarou.

Sú prítomné niektoré preklepy, vo všeobecnosti zanedbateľné, okrem pretrvávajúcej chyby v uvádzaní vlastného mena Nietzsche, ktoré sa vyskytuje ako Nietzsche trikrát v texte, ale najmä trikrát v bibliografii.

5. Explicitný návrh na udelenie titulu docent

Napriek drobným upozorneniam, ktoré sa však týkajú výlučne formálnej stránky práce a nezasahujú do hodnotenia jej obsahovej a koncepcnej kvality, považujem habilitačnú prácu za primeranú nárokom a po uspokojivom zodpovedaní otázok **odporúčam udeliť uchádzačovi PhDr., Natálie Rusnákovej, PhD. vedecko-pedagogickú hodnosť docent.**

Otázky:

- Je možné nájsť v dostupných prameňoch indície dôvodu, prečo sa javí, že slovenskí literárni kritici a autori nemali záujem o talianskych autorov ako bol Pirandello alebo o kritickú debatu, ani vo všeobecnosti o činnosť talianskych literárnych časopisov?
- Aký mohol byť dôvod, pre ktorý väčšina prekladov, ktorý výskum uvádza, sú básne, zatiaľ čo sa zdá, že próze sa venovala oveľa menšia pozornosť?

V Nitre, 28. augusta 2021

doc. dott. Fabiano Gritti, PhD.